

Тарас Фаль

Серед Божого люду, в тому числі і в українському народі, до священнослужителя завжди відносилися з великою повагою. Це пов'язане з тим, що через нього благодаттю Святого Духа діє сам Христос. Митрополит Андрей Шептицький у своєму пастирському посланні до духовенства зазначає, що Господь зробив залежним спасіння людей від їх праці, бо вклав у їх вуста Слово премудрости, а чашу Своєї Крови віддав їм у руки . Священник покликаний преображувати вселенну послуговуючись Святими Таїнствами Церкви, звершувати котрі доручає йому Христос через рукоположення . Святий Іван Золотоустий у своєму слові про велич священства пише, що хто шанує священника, той буде шанувати й Бога, а хто став зневажати священника, той поступово дійде колись і до образи Бога.

Гідність священника впливає зі звершення ним того служіння, до котрого Господь покликав апостолів, а відтак через них передав це священнодійство їхнім наступникам – єпископам та священникам. У Євангелії від Матея читаємо, що Божественний Спаситель, звертаючись до апостолів, мовить: «Хто вас приймає, той Мене приймає» (пор. Мт 10, 40). Цими словами Ісус прирівнює до Своєї гідности та особи особу священнослужителя, який, користаючись з особливих Божих привілеїв, є звершувачем Святих Таїнств.

Найкраще вищість священства над будь-яким іншим служінням можна побачити у біблійно-богослужбовій традиції Церкви. Це можна зауважити у молитвах, які священник промовляє перед Божественною Літургією і впродовж неї. Вони мають глибокий сенс та надзвичайну цінність. Перш за все з цих молитовних текстів, які священник промовляє пошепки, а тому вірні її не чують, впливає, що священники не своїми заслугами сподобилися стати перед лицем Божим та приносити жертву Господеві, але лише волею Отця, посередництвом Сина Божого та благодаттю Святого Духа.

Цього смиренного усвідомлення власного «недостойнства» бути священником, прохань про очищення від гріхів та осягнення благодати Божої сповнені молитви, які священник тихо молиться перед та безпосередньо на Літургії. Під час вступних молитов священнослужитель молить Господа словами: «Господи, простягни руку Твою з висоти святої оселі Твоєї і скріпи мене на оцю службу Твою, щоб я неосудно став перед страшним престолом Твоїм і виконав безкровне священнодіяння...». Дуже важливим словом в цій молитві є слово «неосудно», адже, за словами святого апостола Павла, кожен має випробовувати себе перед тим, як приступити до Причастя, щоб прийняти його не в суд і не в осудження (пор. I Кор 11, 28-29). Також у вступних молитвах знаходимо молитву, яка є частиною п'ятого псалма: «Увійду в дім Твій і поклонюся храмові святому Твоєму в страсі перед Тобою...». Ця молитва вповні розкриває тематику смирення, покори та нашої відданости Богові у житті (пор. Пс 5, 8-13).

Під час облачення у фелон священник мовить: «Священники Твої, Господи, зодягнуться в правду, і преподобні Твої вельми радітимуть завжди, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь». Ця молитва базується на 131-му псалмі і дарує надію на те, що Господь завжди є зі Своїми людьми, котрі віддалися під Його захист і надіються на Нього.

Молитви першої частини Божественної Літургії, Проскомидії, під час якої приготуються хліб і вино, мають споминальний та жертвний характер. Священник, споминаючи страсті Христові, приносить в жертву Агнця на честь і пам'ять Пресвятої Богородиці, всіх святих, вищої церковної ієрархії а також поминає себе, усвідомлюючи свою недостойність. Він мовить: «Пом'яни, Господи, з великої щедрости Своєї і мою недостойність і прости мені всяку провину добровільну і недобровільну».

Закінчивши Проскомидію, священник починає другу частину Літургії з кадіння, котре супроводжується тихим промовлянням 50-го псалма «Помилуй мене, Боже...». У цьому псалмі, який написав пророк Давид після свого гріховного упадку (див. II Сам 11-12), ми можемо побачити не тільки гріх, але й приклад глибокого покаяння. Також приклад і того, що Господь попри всі наші гріхи і немочі залишається милосердним та люблячим Батьком, Який готовий прощати і дарувати нам Свою милість. Так і зі своїми служителями, котрі, носячи гріховні виразки все ж таки удостоюються приступити до Святого Престолу.

Вдивляючись у літургійні тексти другої частини Божественної Літургії, а саме Літургії Слова, ми бачимо яскравий приклад священничої величі, котра виявляється у смиренні. Апостол народів у своєму листі до коринтської спільноти християн пише: «... моя (Господня) сила виявляється в безсиллі...» (II Кор 12, 9). У молитві перед «Святий

Боже...» служитель Христовий мовить: «Боже святий, що в Святих перебуваєш [...]Ти сподобив нас, смиренних і недостойних слуг Твоїх, і в цюхвилину стати перед славою святого Твогожертвника і належнеТобіпоклоніння і славослов'яприносити». Саме усвідомлення немочі, гріховності та уповання на допомогу та милість Божу дає змогу священнику приступати до жертвника Божого.

Молитви вірних, котрі священник мовить перед Херувимською піснею, також сповнені усвідомлення того, що священнослужителі як люди є недостойні звершувати Божі Таїнства: «Ніхто не достойний із зв'язаних тілесними похотями і пристрастями приходити, або приближатися, або служити Тобі, Царю слави, бо служити Тобі велике і страшне і самим небесним Силам. ... Тебе, отже, молю єдиного благого і благоуважного: Сподглянь на мене, грішного і непотрібного слугу Твого, і очисти мою душу і серце від сумління лукавого, і вчини мене здатним силою Святого Твого Духа, одягнутого благодаттю священства, стати перед цією Твою святою трапезою і священнодіяти святе і пречисте Твоє Тіло і чесну Кров». Цією молитвою священник просить Бога вчинити його гідним звершувати Євхаристію. Під час проказування молитви він підносить руки до неба, що символізує наполегливе благання, немов показуючи Богу, що без Нього людина нічого не може чинити.

Розглядаючи молитви, котрі священник промовляє під час євхаристійного богослужіння, варто згадати й богослужбову «перлину» нашої традиції - анафору святого Василія Великого, яка також підкреслює велич служителя Христового. В її «тихих» молитвах переповідається вся історія спасіння - життя і поставлення наших прародичів в раю, їх гріх, а відтак, -- і прихід Господа нашого Ісуса Христа, Який, умаливши Себе, оживотворив нас через Свою Жертву. Цією Жертвою Він викупив нас від ідолської омани та придбав нас у «вибраний люд», «царське священство». Господь дарував Своїм священникам велику ласку і дар Святого Духа сповнювати безкровну жертву, яка є образом тієї великої Жертви Ісуса Христа за нас, на хресті . У молитві анафори читаємо: «...і ми, грішні і недостойні слуги Твої, сподобавшись служити святому Твоєму жертвникові, не за праведні вчинки наші[...], але ради милости Твоєї і щедрот, щоТиїх щедро вилляв на нас...».

Священник Христовий удостоєний звершувати Таїнства Церкви, молитися за людей і за весь світ не з огляду на свою безгрішність чи моральну досконалість, а тому, що він сповнений Духа Святого і Його благодаті, яка зійшла на апостолів і через рукоположення єпископа передається кожному священнику. Він зобов'язаний жити гідним та праведним життям, щоб відповідати своєму високому покликанню та дару Священства, що у ньому перебуває.

Тарас ФАЛЬ, Високе покликання священника // СЛОВО №1 (81), березень-травень 2020